

◀ Lichamelijke en cognitieve bekwaamheden onder de loep

SAMEN VEILIG MOBIEL: EVALUATIECENTRUM

Samen Veilig Mobiel

advies, begeleiding en training

Autorijden is essentieel voor ieders mobiliteit. Ook voor senioren, die steeds langer leven en bijgevolg ook langer deel uitmaken van het verkeer. Maar hoe weet je of iemands lichamelijke en cognitieve vaardigheden nog goed genoeg zijn om een wagen te besturen? Dankzij de rijvaardigheidstesten van het centrum Samen Veilig Mobiel, het initiatief van Jessa Ziekenhuis en Imob/UHasselt. ▶

RIJVEILIGHEID

RIJVEILIGHEID = RIJGESCHIKTHEID + RIJVAARDIGHEID.

PROF.
DR.
TOM
BRIJS,
VERANTWOORDELIJKE VERKEERSVEILIGHEID UHASSELT

Dr. Mark Lutin: "Dagdagelijks worden we op geriatrie geconfronteerd met de vraag van familieleden: mag vader of moeder nog wel autorijden? Is hij of zij hiervoor nog 'goed genoeg'? We voelden al een tijdje de nood aan een kwalitatief evaluatiecentrum dat een onderbouwd antwoord op deze vraag kan bieden."
Yolande: "Initieel evalueerden we rijvaardigheid met een testbatterij, The Stroke Driver Screening Assessment, en later werd hier een vaardigheidstest via PlayStation aan toegevoegd. Maar toen we op een congres in Leuven professor Brijs van het IMOB (Instituut voor Mobiliteit, nvdr) ontmoetten, die met rijsimulatoren bezig was, kreeg ons gezamenlijk professioneel centrum vorm."
Prof. dr. Tom Brijs: "In eerste fase onderzochten we tijdens een gesubsidieerd onderzoeksproject welke klinische testen ons iets vertellen over rijvaardigheid, welke wegomgeving idealiter nagebootst wordt in een simulator om ouderen op de juiste vaardigheden te testen, en welke gegevens we uit die testen kunnen halen, om nadien te evalueren of iemand nog veilig rijdt of niet. Met die kennis op zak is het centrum Samen Veilig Mobiel op poten gezet. Sinds mei 2015 zijn we onder die naam actief in Campus Salvator van het Jessa Ziekenhuis."

Wat is de definitie van 'veilig rijden'?

Dr. Mark Lutin: "Rijveiligheid is de som van rijgeschiktheid en rijvaardigheid. Rijgeschiktheid is het wettelijke, legale luik. Voldoet

iemand aan de medische minimumnormen om achter het stuur te mogen plaatsnemen? Denk aan zicht, medicatie, en zo meer. Het cognitieve luik, het beoordelingsvermogen en de rijprestaties, dat evalueren we tijdens rijvaardigheidstesten in de simulator. Is de persoon nog in staat om een drukke rijweg te kruisen en links af te slaan? Kan hij of zij de situatie op een rotonde inschatten? We laten de deelnemer een half uur rijden, opgedeeld in korte ritten.

Deze simulatorresultaten worden nadien samengelegd met de geheugentesten, aandachtstesten, gemeten reactiesnelheid, de kennis van het verkeersreglement. Dit laat de de arts toe om een gefundeerde beslissing te nemen en een advies te geven in verband met de rijveiligheid.

Belangrijk: deze informatie is vertrouwelijk. We hebben een adviserende functie die behoort tot het medisch beroepsgeheim. Er is dus geen informatie-uitwisseling met verzekeringsmakers of zo."

Welk inzicht zwakt bij ouderen het meeste af?

Judith: "Bij mensen die cognitief achteruit gaan, merken we dat ze voornamelijk te kort schieten op kijkgedrag - ze kijken niet genoeg meer om zich heen, er is tunnelzicht - en het anticiperen verdwijnt. Bij een bushalte zal de reflex 'hier kan een voetganger verschijnen' niet meer worden gemaakt."

YOLANDE
BAENS
ERGOTHEAPEUTE JESSA ZIEKENHUIS

JUDITH
URLINGS
DOCTORAATSSTUDENTE IMOB

DR.
MARK
LUTIN,
GERIATER JESSA ZIEKENHUIS

Wat gebeurt er eens de diagnose is gesteld?

Dr. Mark Lutin: "Ons advies kan drie richtingen uit. Ofwel rijdt iemand nog goed en adviseren we 'behoud deze vaardigheden en probeer eventueel wat meer te rijden'. Zodra iemand minder dan 3000 km per jaar rijdt, weten we dat rijvaardigheden sowieso afnemen. Ofwel zien we bepaalde knelpunten in iemands resultaten, en bieden we trainingen aan. En bij de derde optie, wanneer iemand niet meer veilig kan rijden, zullen we alternatieven bekijken."

Yolande: "Bij alternatieven hebben we het over openbaar vervoer, op een heel praktische manier: hoe neem je een bus, hoe werkt de belbus, waar kan je de bus nemen, is er een taxidienst, zijn er tegemoetkomingen van de gemeente? We gaan na wat de meest voorkomende afstanden zijn die deze persoon doet en hoe deze verplaatsingen in de toekomst het best gebeuren. Bij de oplossingen die we aanbieden, worden we overigens geholpen door het MAV, de Mobiliteitscentrale Aangepast Vervoer, een Vlaams initiatief."

Prof. dr. Tom Brijs: "Het doel van ons centrum is mensen mobiele mogelijkheden bieden, niet om mensen uit te sluiten. Mobiliteit is - zeker op oudere leeftijd - erg belangrijk om sociaal en maatschappelijk betrokken te blijven. Mobiliteit verliezen staat vaak gelijk aan autonomie en levenslust verliezen. We stimuleren dus mobiel blijven, door trainingen om rijvaardigheden te onderhouden of door alternatieve vervoersmogelijkheden met de persoon uit te werken."

Uit wat bestaat een rijvaardigheidstraining?

Judith: "Er zijn twee types training. De training in de rijsimulator, waar mensen direct kunnen oefenen, en een training op gevaarherkenning: dingen die onverwacht op de weg kunnen opduiken. Beide trainingen zitten momenteel nog in een proeffase omdat we de effecten nog aan het testen zijn. We hebben nu 70 mensen die de trainingen doorlopen en we testen de effecten ervan via voor- en na proeven met een jaar verschil tussen. Tijdens deze proefritten - zowel in de simulator als op de weg - observeren we een lijst van 13 rijvaardigheidsgerelateerde punten, zoals invoegen op de snelweg, slingergedrag en het aanhouden van een bepaalde snelheid."

Dr. Mark Lutin: "Snelheid is een belangrijke parameter. Ouderen die voelen dat het minder vlot gaat, gaan daarom soms wat trager rijden, of niet meer tijdens spitsuren, of niet meer bij regenweer. Dat kan natuurlijk en is zelfs positief, zolang de overcompensatie qua snelheid de andere weggebruikers niet hindert."

Zien jullie rijvaardigheidsverschil tussen mannen en vrouwen, op oudere leeftijd?

Dr. Mark Lutin: "Verwonderlijk: de technische kennis van de wagen is bij mannen en vrouwen even goed. Mensen kennen de auto's waarmee ze rijden en de gebruikte wagens bij de ouderen zijn heus niet zo verouderd als velen denken." ▶

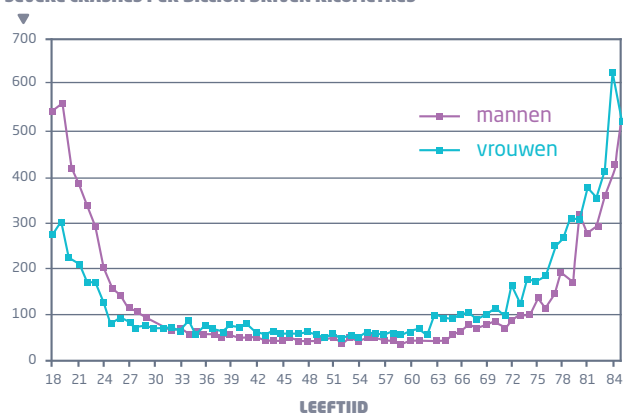
► EVALUATIECENTRUM RIJVEILIGHEID

Prof. dr. Tom Brijs: "Momenteel zijn het wel voornamelijk mannen die de testen afleggen. Bij de ouderen van vandaag rijden niet alle vrouwen met de wagen. Bij de huidige generaties, die straks oud zijn, is dat wel zo. En die vrouwen gaan hun mobiliteit even zeer willen behouden. Het percentage oudere vrouwen dat deelneemt aan het verkeer, zal de komende jaren aanzienlijk stijgen."

► RISICO OP ERNSTIG VERKEERSONGEVAL VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

Zowel de jongeren als de ouderen bevinden zich in de grootste risicozone.

SEVERE CRASHES PER BILLION DRIVEN KILOMETRES

◀ WE STREVEN ER NAAR OUDEREN **ZO LANG MOGELIJK MOBIEL** TE HOUDEN. **MET EIGEN AUTO OF MET ALTERNATIEVEN**, DAT MAAKT NIET UIT. ▶

Op wie richt het centrum Samen Veilig Mobiel zich vandaag?

Dr. Mark Lutin: "Op verschillende doelgroepen. We staan de huisarts bij wanneer hij bij één van de patiënten verminderde rijveiligheid vermoedt. Ook deelspecialisten - zoals de endocrinoloog, nefroloog, neuroloog - kunnen naar ons verwijzen, vermits zij vaak rijgeschiktheidsattesten van beperkte duur moeten verstrekken. Collega's geriateren en neurologen die patiënten zien met een verminderde cognitie kunnen via het centrum een assessment aanvragen. Soms nemen ook de kinderen het initiatief om hun vader of moeder aan te melden voor nazicht vanuit een ongerustheid. En ondertussen boden enkele senioren zich rechtstreeks aan. Ze zijn terecht bekommerd om hun mobiliteit en willen graag weten hoe het met hun rijvaardigheid gesteld is. Een verantwoordelijk initiatief dat wij alleen maar toejuichen." ■

► DE RIJVAARDIGHEID VAN EEN OUDERE

ONLINE UITPROBEREN?

Op www.senior-test.be. krijg je via een test een eerste indicatie, samen met tips. Bij een oranje of rode score is een bezoek aan Samen Veilig Mobiel een slimme volgende stap.

◀ MEER INFORMATIE

SAMEN VEILIG MOBIEL tel. 011 33 88 66, info@samenveiligmobiel.be
www.samenveiligmobiel.be